

Landet. Hvad jeg derimod ingenlunde betvivler, er, at den Ordning, som jeg har fremskillet, og navnlig disse Fortsættelses-skoler ville være af en stor, ja afgjørende Betydning for Folkehøjskolerne. Det staar for mig, som om dette er den eneste Betingelse for, at de skulle komme til at virke paa den rette Maade, og da jeg i Virkeligheden, ligesom saa mange Andre, har Interesse for disse Folkehøjskoler, hvad jeg ogsaa har haft Leilighed til flere Gange at vise her i Salen, og da jeg finder, at det er baade forsvareligt og onskeligt, at der ydes finansielle Bidrag til at jævne Banfælgighederne for dem, saa maa jeg saa meget mere lægge Vægt paa, at der i dette Forhold ogsaa kan ydes Bidrag, der jo have langt større Betydning end de finansielle, idet Folkehøjskolerne, naar de modtage Gæver, der allerede have faaet mere rodfæstede og udvidede Kundskaber, da kunne virke paa en ganske anden Maade. Hvad dernæst angaar Kjøbstædernes saakaldte borgerlige Realskoler eller Betalings-skoler, da maa det erindres, at ved Skoleloven af 1814 omtales de ogsaa, men de omtales ikke som kommunale Skoler. Naar der i en Kommune skulde vise sig en stor Interesse for at fremkalde dem, maatte man se derpaa med stor Tilfredsstillelse, men det maatte paaligge Forældrenes private Virksomhed at faae dem fremkaldte, og det vilde ikke kunne paaligge Kommunen. Jeg tror, at det med Hensyn til Kjøbstæderne er en Hovedtanke, der bør fastholdes, at der skal være Friskoler, hvor Børnene kunne nyde en frugtbarere og fyldigere Undervisning, og at den Udvikling, der hidtil har fundet Sted igennem, hvad man kalder Real- eller Betalings-skoler, som sagt, maa overlades til Forældrenes private Forjorg. Smidlertid tror jeg, at det er en Sag, der under visse Forhold vil have en saadan Interesse for Staten, at den maatte kunne yde et Tilskud til de Kommuner, hvor en saadant Træng yttre sig.

Jeg tror nu saa nogenlunde at have betegnet de Punkter, med Hensyn til hvilke der efter min Mening bør ske en Reform dels ved Medvirkning af Lovgivningsmagten eller Bevillingsmagten og dels ad administrativt Vei. Forinden der fra mig kan træffes nogen ende-

lig Bestemmelse i saa Henseende, er det selvfølgelig, at jeg vil tage alt muligt tilbørligt Hensyn til saadanne Udtalelser og Erindringer, som multigvis ville komme frem paa en eller anden Maade under en offentlig Diskussion om de heromhandlede Emner, og jeg vil naturligtvis ogsaa føle mig opfordret til ved flere Punkter at søge Raad hos Mænd, som med varm Interesse for Skolefagen forene en lang Erfaring og grundig Indsigt; men jeg tror strax at maatte udtale, at det ikke er min Afgt at benytte Nedsættelsen af nogen Kommission. Jeg antager ikke, at Nedsættelsen af en Kommission — det være en Regjeringskommission eller en parlamentarisk Kommission — er enten nødvendig eller ønskelig i denne Sag. — Jeg skal derpaa endnu blot tilføie nogle faa Ord til en Yttring, som blev fremsat i Begyndelsen af mit Foredrag, og som gik ud paa, at man undertiden viste sig at være noget for tilbøielig til at overvurdere Betydningen af Lovbestemmelser og administrative Forordninger paa Skolevæsenets Omraade. Det forekommer mig nu, at allerede vor egen Skolehistorie har givet os i den Henseende tilstrækkelig Erfaring; det har jo viist sig, at forskellige Bestemmelser — selv de, som angik de mere ydre Betingelser for Skolen, og Bestemmelser, som traadte frem med en fuldstændig bindende Lovregels Form og endog med Tilføielse af Straffebestemmelser — dog efterhaanden have viist sig saagodt som magtesløse, og dette gjælder selvfølgelig i høiere Grad, naar der er Spørgsmaal om Bestemmelser og Forordninger, som gaa ud paa en Udvikling af Skolevæsenet, der væsentlig skulde støtte sig til en frivillig Smødeforretning, og det en Smødeforretning, hvorved der offres fra alle Vedkommendes Side. Jeg maa bemærke, at ved „alle de Vedkommende“ sigter jeg ikke blot til Lærere og Skolebestyrere og Skolens Tilfynsmænd, men jeg sigter ogsaa væsentlig til Børnenes Forældre, Børgere og Husbonder. Det, som man derfor maa have bestemt for Die, er, at det, hvorpaa det væsentligst kommer an, er, at der findes en almindelig Bevidsthed hos alle disse om den værdifulde Betydning af en god og frugtbar Undervisning i Børnealderen og den første Ungdom for alle Klasser af Sam-